

30 שנה לשנתון הסטטיסטי לירושלים

נתוני מכון ירושלים לחקר ישראל, יום ירושלים תשע"ו, 2016

מכון ירושלים לחקר ישראל בשיתוף עיריית ירושלים מדי שנה ביום ירושלים, מוציא שנתון סטטיסטי ייעודי לירושלים שמוגש לנשיא המדינה, לראש עיריית ירושלים לקובעי המדיניות ומקבלי ההחלטות לחוקרים, מתעניינים והצבור הרחב.

השנתון בהיותו מקור מידע רשמי, יציב וכולל מהווה תשתית הכרחית לחלק בלתי מבוטל מקבלת ההחלטות של גופים ממלכתיים רבים ולקווי מדיניות הנקבעים ביחס לירושלים. כמו כן, השנתון מציף אל השיח נושאי ליבה כגון: הגירה, תיירות, מטרופולין ירושלים ועוד.

השנתון הסטטיסטי לירושלים מתאפיין בשלוש נקודות מבט:

1. מבט פנים עירוני לירושלים הנעשה באמצעות מבחן השוואתי בין קבוצות אוכלוסיה שונות על בסיס קריטריונים מגוונים ותוך בחינת היבטים חברתיים-כלכליים, גיאוגרפיים, מגדריים, אתניים, גיל ועוד.
2. מבט יישובי הנעשה תוך השוואתה של ירושלים לערים אחרות.
3. מבט כלל-ארצי המתבסס על נתונים אזוריים וארציים ברמת המאקרו תוך התייחסות גם לנושאים בוערים ואקטואליים, בהם במקרים רבים ירושלים מסתמנת כמיקרוקוסמוס של החברה בישראל.

נקודות מבט אלו לא היו מתאפשרות אלמלא היכולת של מכון ירושלים לחקר ישראל לעבד ולנתח מסד נתונים כה רחב של מקורות המאפשרים לנו פעם אחת, לספק תמונה רחבה, מהימנה וכוללת על העיר ירושלים. ופעם שנייה, לייצר אלומת אור מירושלים אל המרחב האזורי והכלל ארצי.

נתוני השנתון מבוססים על מכלול רחב ומקיף של מקורות על ירושלים שבדרך כלל לא מתלכדים זה עם זה אלא פועלים באופן אוטונומי והעיקריים שבהם: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיריית ירושלים, משטרת ישראל, משרדי הממשלה למיניהם ועוד. כך לדוגמה נתוני התעסוקה משלבים מקורות שונים והבולטים שבהם - סקר כח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ונתוני הביטוח הלאומי.

צוות מחקרי ירושלים במכון ירושלים לחקר ישראל: ד"ר מאיה חושן, ישראל קמחי, מיכל קורח, דפנה שמר, יעד שחר, אלון קופרארד, יאיר אסף-שפירא, ליאור רגב, עומר יניב.

לפרטים נוספים: איריס הרפז קיי, יועצת התקשורת של מכון ירושלים לחקר ישראל.

אוכלוסייה סוף 2014

אוכלוסיית ירושלים היא הגדולה והמגוונת ביותר מבין ערי ישראל. אוכלוסיית ירושלים גדולה פי 2 מהעיר השנייה בגודלה בישראל (תל אביב).

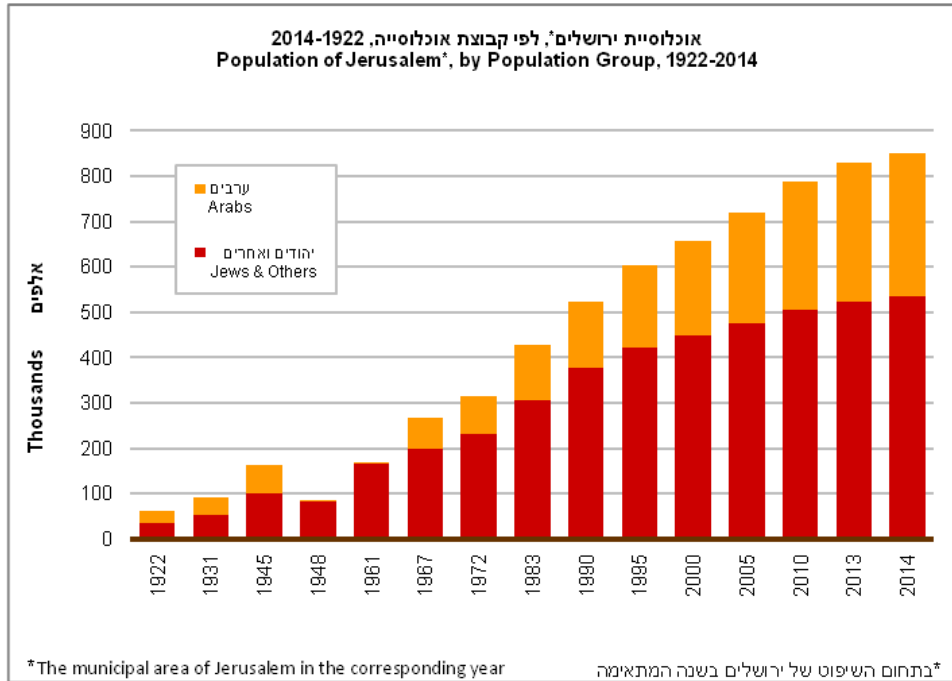
קבוצות האוכלוסייה העיקריות בעיר הן: האוכלוסייה היהודית הכללית (חילוניים, מסורתיים ודתיים), האוכלוסייה החרדית והאוכלוסייה הערבית. כל אחת מהקבוצות הנ"ל היא גדולה ומשמעותית בהשוואה לערי ישראל האחרות.

בשנים האחרונות קצב הגידול של האוכלוסייה הערבית בירושלים קטן, בעוד שקצב הגידול של האוכלוסייה היהודית גדל. אחד הגורמים העיקריים לשינוי זה הוא הירידה בדפוס הפרייה (מספר הילדים שאישה צפויה ללדת) בחברה הערבית בעשור האחרון ועלייה בפרייה של האוכלוסייה היהודית.

המשך מגמות אלו צפוי לשנות את התפיסה שרווחה במשך שנים של עלייה מתמדת בחלקה היחסי של האוכלוסייה הערבית וירידה בחלקה היחסי של האוכלוסייה היהודית. המשך מגמות אלו צפוי לשנות את הצרכים והביקושים לתשתיות פיזיות וחברתיות של קבוצות האוכלוסייה העיקריות בירושלים.

נושא ההגירה בירושלים שמושך את תשומת לב הציבור והתקשורת מספק נתונים מעודדים – מאזן ההגירה של ירושלים בשנת 2014 הוא הנמוך ביותר בחומש האחרון. אחד הגורמים המשפיעים על מאזן ההגירה הוא היקף הבנייה למגורים בעיר. המשך הבנייה המואצת עשוי לצמצם עוד את מאזני ההגירה. יש לציין שכ-40% מהעוזבים את העיר עוזבים למטרופולין ירושלים. שיעור גבוה מהם חרדים. האוכלוסייה שעוזבת למטרופולין ירושלים ממשיכה לקיים זיקות חזקות עם העיר ותורמים לה מהבחינה הכלכלית, בתחומים שונים כמו תעסוקה, מסחר ותרבות ופנאי.

- בסוף שנת 2014 מנתה אוכלוסיית ירושלים 849,800 תושבים. מתוכם: 533,900 (63%) יהודים ואחרים (שאינם ערבים) ו-315,900 (37%) ערבים.
- אוכלוסיית ירושלים גדלה ב-2.4% בשנת 2014. שיעור גידול זה גבוה מהשיעור השנתי הממוצע מתחילת העשור (1.9%). האוכלוסייה בישראל כולה גדלה באותה שנה בשיעור נמוך יותר (2.0%).
- שיעור הגידול של האוכלוסייה הערבית בירושלים בשנת 2014 היה 2.7%, דומה לשיעור הממוצע מתחילת העשור (2.7%), ונמוך מהשיעור הממוצע בעשור הקודם (3.1%).
- שיעור הגידול של האוכלוסייה היהודית בירושלים בשנת 2014 היה 2.2%, גבוה מהשיעור הממוצע מתחילת העשור (1.4%), ומהשיעור בעשור הקודם (1.2%).
- התפלגות האוכלוסייה לפי דת: 520,710 יהודים (61%), 303,420 מוסלמים (36%), 15,580 נוצרים (2%) מהם 12,320 נוצרים ערבים, 9,880 ללא סיווג דת (1%).
- במהלך שנת 2014 גדלה אוכלוסיית ירושלים ב-2.4% (19,900 נפשות): האוכלוסייה היהודית גדלה ב-2.2% (11,100 נפשות) בעוד שהאוכלוסייה הערבית גדלה ב-2.7% (8,300 נפשות). נתונים אלו מצביעים על כך שגידול האוכלוסייה הערבית, עדיין גבוה יותר מזה של האוכלוסייה היהודית באופן יחסי. על אף הירידה בגידול באוכלוסייה הערבית לאורך שנים.
- גידול האוכלוסייה בירושלים בשנת 2014 (2.4%) גבוה מחיפה (1.4%), מתל אביב (1.7%), ומישראל כולה (2.0%).
- גידול האוכלוסייה היהודית בשנת 2014 עמד על 2.2%, והיה גבוה מגידול האוכלוסייה היהודית בישראל (1.9%).
- גידול האוכלוסייה הערבית בשנת 2014 עמד על 2.7%, שיעור גבוה מזה שנמדד בשנה שעברה (2.5%). באופן כללי ניכרת ירידה בשיעור הגידול של האוכלוסייה הערבית בירושלים ובישראל, אך השיעור בירושלים גבוה מזה שבישראל (2.2% בשנת 2014).

מקור הנתונים: עיבודים לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

פריסה גיאוגרפית של האוכלוסייה

- בשנת 2014 התגוררו כ-521,890 תושבים (יהודים וערבים) באזורים שנוספו לירושלים בשנת 1967, והם היוו 61% מכלל תושבי ירושלים.
- בשכונות שנבנו באזורים שנוספו לירושלים בשנת 1967 התגוררו בשנת 2014 כ-201,170 יהודים ואחרים (לא ערבים) (40%), ו-313,350 ערבים (60%).
- 39% מכלל האוכלוסייה היהודית בעיר התגוררה בשנת 2014 בשכונות שנבנו באזורים שנוספו לירושלים בשנת 1967. 99% מכלל האוכלוסייה הערבית בעיר התגוררה בשנת 2014 באזורים שנוספו לירושלים בשנת 1967.
- השכונות היהודיות הגדולות בעיר הן: רמות אלון (43,280 תושבים), פסגת זאב (40,750), וגילה (29,920).
- השכונות הערביות הגדולות בעיר הן: בית חנינא (35,810), הרובע המוסלמי בעיר העתיקה (28,180) וראס אל-עמוד (24,640).

אוכלוסייה בשכונות הליון של ירושלים, 1985-2013

2014	2006	2000	1992	1985	
40,800	41,900	36,500	29,400	14,800	פסגת זאב
20,700	20,200	20,300			נווה יעקב
43,300	41,400	37,900	38,100	20,100	רמות
29,900	27,100	27,600	30,400	23,900	גילה
13,900	12,200	12,800	15,200	11,800	תלפיות מזרח

גיל חציוני - הגיל שמחצית מהאוכלוסייה צעירה ממנו והמחצית האחרת מבוגרת ממנו:

- כלל האוכלוסייה בירושלים: 23.7 (בישראל: 29.7)
- האוכלוסייה היהודית בירושלים: 25.8 (בישראל: 31.9)
- האוכלוסייה הערבית בירושלים: 20.7 (בישראל: 22.3)
- קבוצת האוכלוסייה בעלת מבנה הגילים המבוגר ביותר בירושלים הייתה האוכלוסייה הנוצרית הלא-ערבית. קבוצה זו היא הקטנה ביותר (3,260 תושבים) וגילה החציוני היה 42.1 שנה.

בשכונות היהודיות בהן מרבית האוכלוסייה היא מסורתית, חילונית ודתית:

- הגיל החציוני הנמוך ביותר: הר חומה (23), פסגת זאב דרום-מזרח (26), גבעת מרדכי (22) וגבעת משואה (27).
- הגיל החציוני הגבוה ביותר: קריית וולפסון (63), טלביה (46) וימין משה (45).

בשכונות בהן מרבית האוכלוסייה היא חרדית:

- הגיל החציוני הנמוך ביותר: רמות אלון (צפון-מזרח) והוא עמד על 14 שנים. השכונות בהן הגיל החציוני הוא 15 הן: רמת אשכול (מערב), מאה שערים, בתי אונגרין, רמות אלון (מרכז), קרית מטרסדורף (דרום)-רוממה עילית. ו-16 בשכונות הבאות: מעלות דפנה (מערב), שמואל הנביא (מזרח), רוממה, ובית ישראל הישנה ונוה יעקב (מזרח).
- גיל חציוני גבוה יחסית נרשם בשכונות בהן מתגוררות אוכלוסייה חרדית ואוכלוסייה דתית-לאומית, כגון רמות אלון דרום (24).

בשכונות בהן מרבית האוכלוסייה היא ערבית:

- הגיל החציוני הנמוך ביותר: מחנה פליטים שועפאט (17), ענאתא החדשה (18), ג'בל מוכבר (18), כפר עקב ועטרות (18), צור באהר (18), ועיסאויה (19).
- הגיל החציוני הגבוה ביותר: הרובע הנוצרי (32), באב א זהרה-מסעודיה (28), הרובע הארמני (27), ואדי ג'וז ושיח ג'ראח (24).

צעירים בני 20-34:

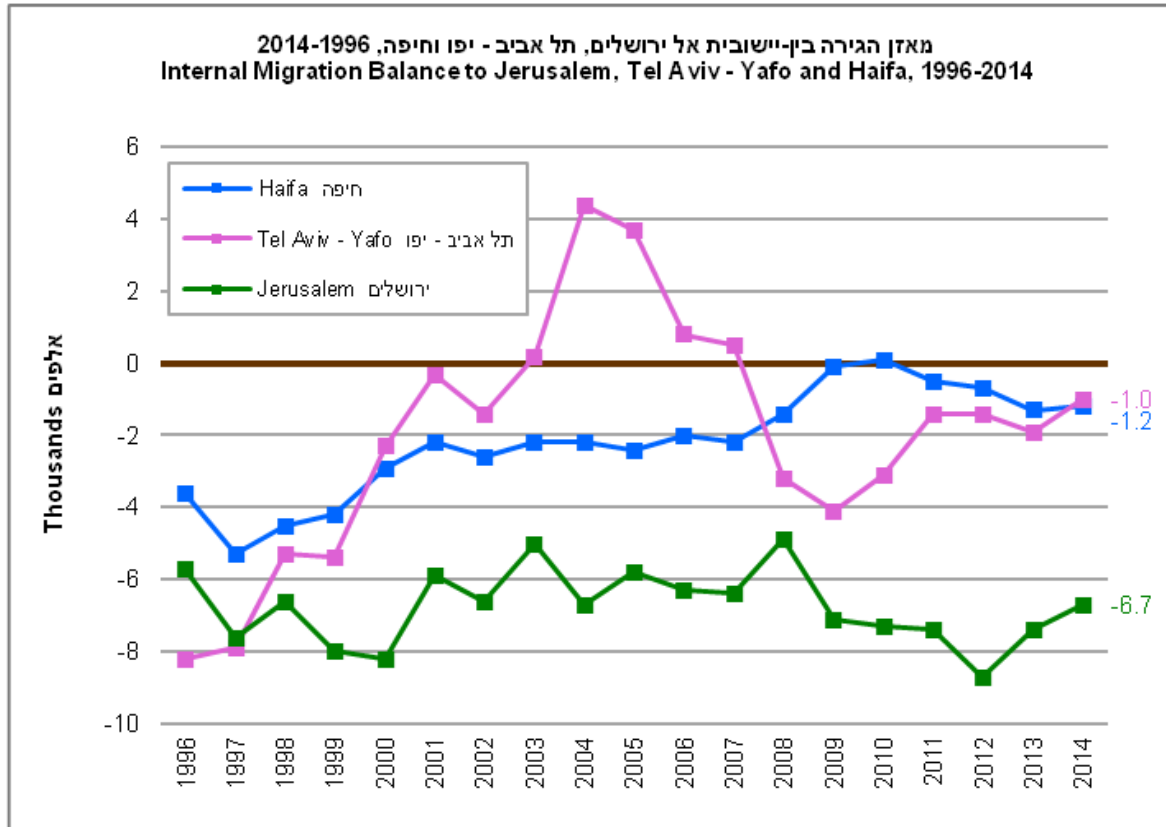
- שכונות בהן נרשם האחוז הגבוה ביותר של צעירים מכלל אוכלוסיית השכונה: נחלת שבעה (42%), נחלת אחים וזכרון טוביה (42-43%) ואזור רחוב המעלות וכן העצמאות (39%).
- שכונות בהן נרשם האחוז הנמוך ביותר של צעירים מכלל אוכלוסיית השכונה: קרית וולפסון (13%), רמת בית הכרם (14%), בית הכרם (דרום) (15%), ניות (15%) וגבעת משואה (15%).

מקור הנתונים: עיבודים לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

הגירה 2014

- עברו אל ירושלים 10,400 תושבים חדשים ועזבו אותה 17,100 מתושביה. מאזן ההגירה היה שלילי ועמד על -6,700. המאזן היה פחות שלילי מהמוצע של שלוש השנים 2011-2013 (-7,800).

- שיעור העוזבים בשנת 2014 (מספר העוזבים ביחס לגודל האוכלוסייה היהודית והאחרת בירושלים) עמד על 31.3 עוזבים לאלף תושבים יהודים. פחות שלילי בהשוואה לשיעור של 33.4-36.4 עוזבים לאלף תושבים בשנים 2011-2013.

מקור הנתונים: עיבודים לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

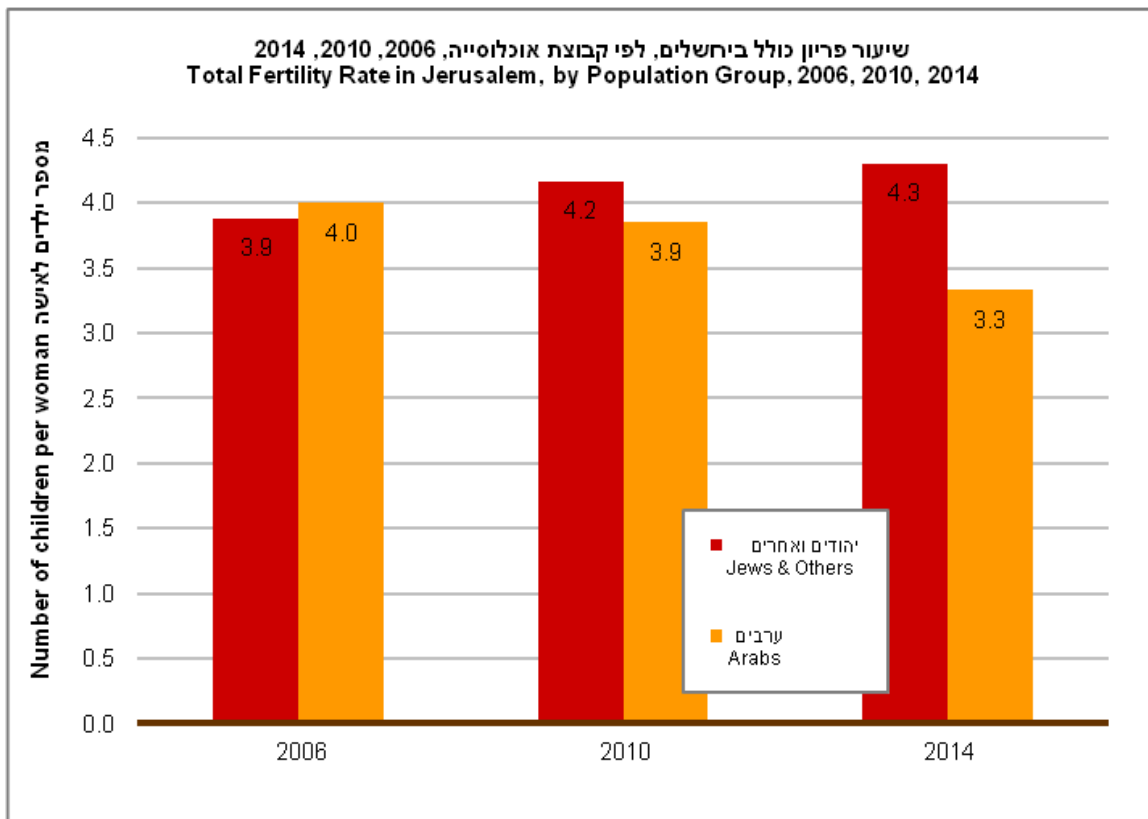
עלייה 2014

- בשנת 2014 השתקעו בירושלים 2,771 עולים, ומספרם היה דומה למספר העולים שהשתקעו בתל אביב (2,721) וגבוה ממספר העולים שהשתקעו בחיפה (1,686). כ-12% מכלל העולים לישראל בשנה זו השתקעו בירושלים.
- לירושלים כוח משיכה נמוך יחסית לעולים מעוטי משאבים. לכן בשנים בהן מרבית העולים לישראל הגיעו מברית המועצות לשעבר, חלקם של העולים שבחרו לגור בירושלים בכלל העולים לישראל היה נמוך – כ-7% משנת 2002 ואילך חלה עלייה ניכרת בשיעור העולים הבוחרים בירושלים כמקום מגוריהם הראשון בישראל וזאת בשל עלייה בחלקם של העולים מארצות הרווחה (בעיקר מארה"ב וממערב אירופה).
- בשנת 2014 התגוררו בירושלים 69,310 תושבים שעלו לישראל מ-1990 ואילך – 8% מאוכלוסיית העיר ו-13% מקרב האוכלוסייה היהודית.

מקור הנתונים: עיבודים לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

פריון וילודה 2014

- בשנת 2014 היה שיעור הפריון הכולל (מספר הילדים שאישה צפויה ללדת במהלך חייה) בירושלים 3.9, והוא היה גבוה באופן ניכר משיעורי הפריון בתל אביב ובחיפה (2.2 ו-2.3 בהתאמה) ומישראל (3.1).
- שיעור הפריון הכולל של הנשים היהודיות בירושלים עמד על 4.3 (3.0 בישראל), והוא היה גבוה משיעור הפריון הכולל בקרב הנשים הערביות בירושלים - 3.3 (3.2 בישראל). שיעור הפריון הכולל הגבוה בקרב הנשים היהודיות מושפע בעיקר משיעור הפריון הכולל הגבוה בקרב הנשים החרדיות ומשיעור הפריון הכולל הגבוה יחסית של הנשים הדתיות.

- בשנים האחרונות חלה עלייה בשיעורי הפריון בקרב הנשים היהודיות הן בירושלים והן בישראל, בעוד שבקרב הנשים המוסלמיות חלה ירידה בשיעורי הפריון. בשנת 2006 היה שיעור הפריון הכולל בקרב האוכלוסייה היהודית בירושלים 3.9, הוא עלה ל-4.2 בשנת 2010 ול-4.3 בשנת 2014. בקרב האוכלוסייה הערבית ירד שיעור הפריון מ-4.0 בשנת 2006 ל-3.9 בשנת 2010 ול-3.3 בשנת 2014.
- בשנת 2014 נולדו בירושלים 23,300 תינוקות - 65% מהם נולדו למשפחות יהודיות ו-35% נולדו למשפחות ערביות. נתונים אלה דומים למשקלה של כל קבוצה באוכלוסיית העיר (63%, 37% בהתאמה). אוכלוסיית ירושלים מתאפיינת בשיעורי ילודה גבוהים, בעיקר בקרב האוכלוסייה היהודית-חרדית והאוכלוסייה הערבית-מוסלמית.

מקור הנתונים: עיבודים לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

חיים באושר בירושלים

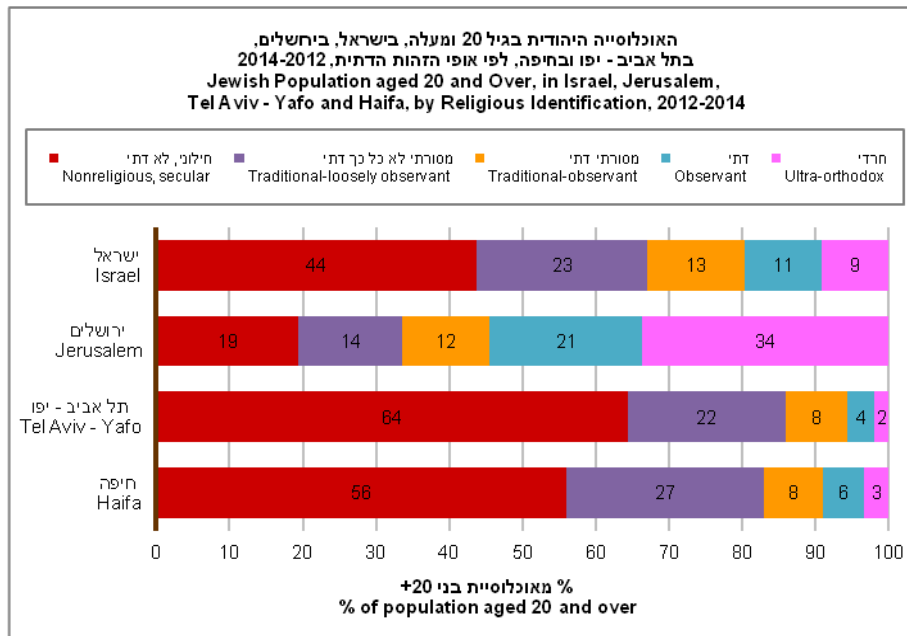
- 79% מהירושלמים מרוצים או מרוצים מאוד מאזור המגורים שלהם, לעומת 83% בישראל כולה, 84% בחיפה, ו-89% בתל אביב (ממוצע 2012-2014).
- אחוז דומה (80%) מהירושלמים מרוצה או מרוצה מאוד מדירת המגורים, לעומת 85% בישראל ובחיפה, ו-87% בתל אביב

מקור הנתונים: עיבודים לסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

דתיות וחילוניות - יהודים

להלן נתונים על יהודים בני 20 ומעלה (ממוצע לשנים 2012-2014), לפי אופי הזהות הדתית (כפי שהם מגדירים את עצמם, עיבוד לסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה).

- שיעור החרדים (34%) והדתיים (34%) בקרב האוכלוסייה היהודית בירושלים גבוה באופן משמעותי משיעורם בישראל (9% ו-24% בהתאמה) וכן משיעורם בערים הגדולות. בתל אביב וחיפה מהווים החרדים כ-2-3% מהאוכלוסייה, והדתיים מהווים כ-12% בתל אביב, וכ-14% בחיפה.
- שיעור החילונים והמסורתיים שאינם דתיים בירושלים עמד על 33%, והוא נמוך בהשוואה לשיעורם בישראל (67%) ובערים הגדולות- 86% בתל אביב, 83% בחיפה.

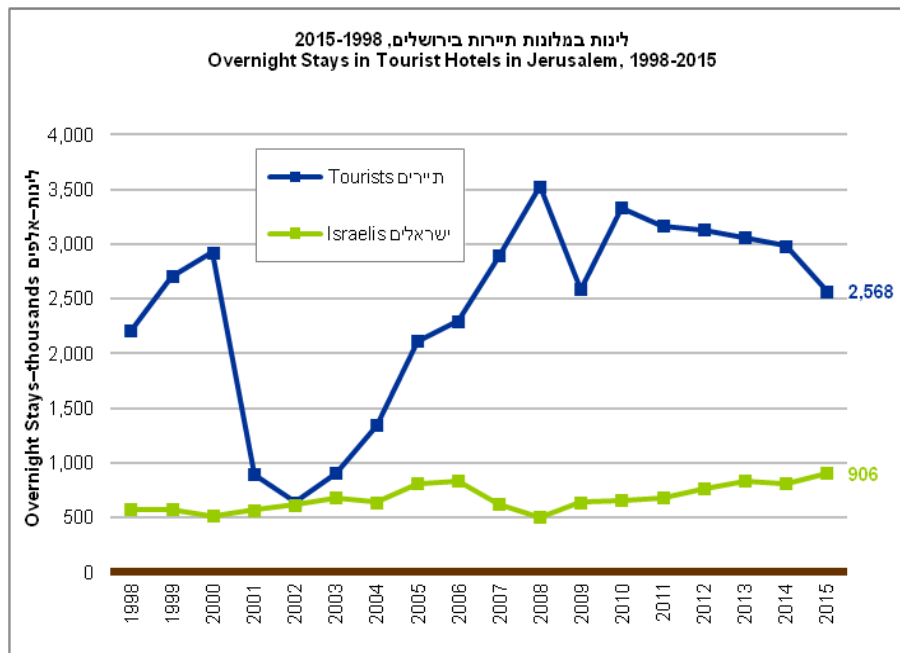

מקור הנתונים: עיבודים לסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

תיירות

נמשכת מגמת הירידה במספר לינות התיירים בירושלים, במקביל לעלייה במספר לינות הישראלים. לירידה במספר התיירים בעיר יש השפעה כלכלית קשה על העסקים בעיר. מרבית התיירים המבקרים בירושלים הם תיירים עצמאיים (לא במסגרת קבוצה). המדיניות הרווחת כיום היא של עידוד הגעה של תיירים עצמאיים. עם זאת בשל האטרקטיביות של ירושלים לתיירות דתית (המגיעה בדרך כלל בקבוצות), חלקם של התיירים העצמאיים בירושלים נמוך בהשוואה לישראל ולתל אביב. מרבית התיירים שמגיעים לישראל מבקרים בירושלים, אך כשליש מהם לא לנים בה. גם בתל אביב כשליש מהמבקרים בה לא לנו בה. מקומות הביקור הפופולריים ביותר בירושלים נמצאים בעיר העתיקה.

- בשנת 2014 הפדיון ממלונות תיירות בירושלים עמד על 1,739,921 אלפי ש"ח, 89% מהפדיון היה ממלונות במערב העיר. הפדיון בתל אביב היה נמוך במעט מזה שבירושלים ועמד על 1,704,541 אלפי ש"ח ובחיפה היה הפדיון בבתי המלון 250,292 אלפי ש"ח.
- מספר האורחים בשנת 2014 בבתי המלון בירושלים עמד על 1,333,300, מהם 66% תיירים מחו"ל ו-34% ישראלים.
- מספר הלינות בבתי המלון בירושלים עמד על 3,797,200 והן היוו 17% מהלינות בישראל.
- 79% מהלינות בירושלים הן של תיירים מחו"ל, שיעור גבוה מאוד ודומה לזה שבתל אביב (77%), בהשוואה ל-42% בישראל ו-45% בחיפה.
- בשנת 2014 היה מספר הלינות בירושלים 3,797,200 כלומר ירידה של 2.5% משנת 2013. במערב ירושלים חלה ירידה של 4.7%, ובמזרח ירושלים חלה עלייה במספר הלינות, בשיעור של 14%.

- שיעור לינות התיירים מאמריקה מכלל הלינות של תיירים מחו"ל שהתארחו במלונות היה גבוה במיוחד בירושלים 45%, בישראל 35%, בתל אביב 31% ובחיפה 39%.
- שיעור לינות התיירים מאירופה מכלל הלינות של תיירים מחו"ל שהתארחו במלונות היה 34% בירושלים, בישראל 48%, בתל אביב 52% ובחיפה 41%.

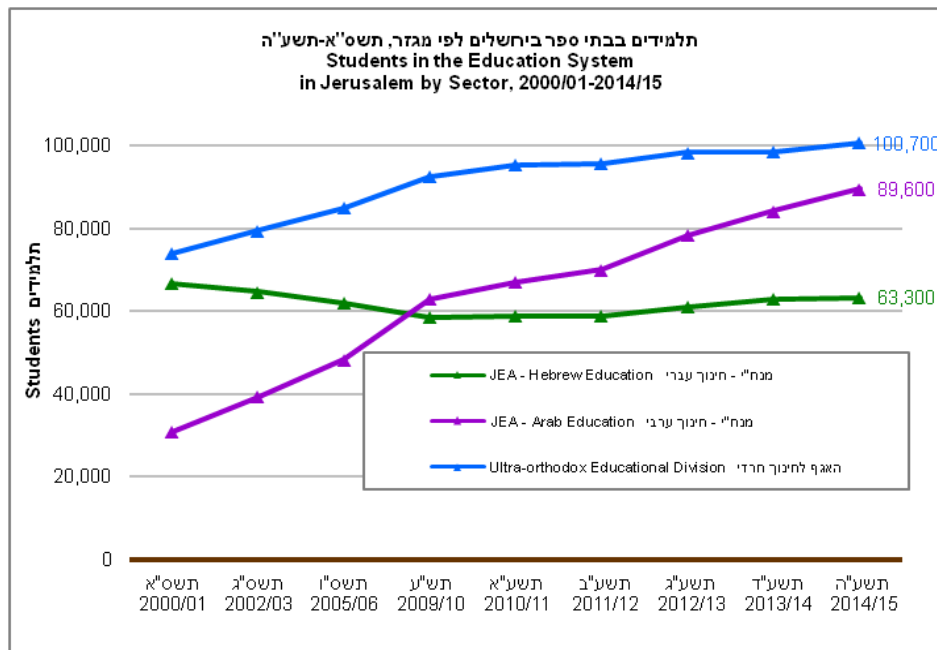

- מספר הלינות הממוצע לאורח בבתי המלון של ירושלים עמד על 2.8 לינות. ממוצע לינות לאורח מחו"ל עמד על 3.4, זהה לממוצע בשנתיים האחרונות וגבוה ממוצע הלינות ב- 5 השנים שקדמו לכך בהן עמד הממוצע על 3.3 (2007-2011). מספר הלינות לאורח ישראלי עמד על 1.7.
- **בשנת 2015** הייתה ירידה במספר הלינות בבתי המלון בעיר, סך הכל 3,474,000. 74% מהלינות בשנה זו היו של תיירים מחו"ל.

מקור הנתונים: עיבודים לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ולנתוני משרד התיירות

מערכת החינוך בירושלים תשע"ה 2014/2015

- בדומה לאוכלוסיית ירושלים, כך גם מערכת החינוך שלה היא הגדולה (כרבע מיליון תלמידים) והמגוונת ביותר בישראל. מערכת החינוך בירושלים כוללת 3 זרמי חינוך עיקריים: ממלכתי (ממלכתי וממ"ד), חרדי וערבי. בכל אחד מהזרמים נמצא מגוון של בתי ספר ובעלויות, שאין שני לו בישראל. מספר התלמידים הגבוה ביותר נרשם בחינוך החרדי, ולאחר מכן בחינוך הערבי ובחינוך הממלכתי. העובדה שבירושלים שלושה זרמי חינוך שכל אחד מהם גדול מאוד, יוצרת קונפליקט ודילמות על הקצאת המשאבים. הקצאת מבנים ומשאבי חינוך משפיעה על מידת המשיכה של העיר למגזרים השונים, ועל אופיין של שכונות. כך לדוגמה, הקמת בית ספר דתי בשכונה בעלת אופי חילוני, או להפך, יש ביכולתה לגרום למתחים ולחיכוכים, ובטווח הארוך לשנות את אופי השכונה.
- ייחודה של ירושלים הוא במגוון האנושי-תרבותי שלה, וכפועל יוצא מערכת החינוך שלה מגוונת.
  - מערכת החינוך בירושלים היא הגדולה והמורכבת בישראל. לומדים בה כ-274,600 תלמידים (כולל כ-21,000 תלמידים בחינוך הערבי הפרטי).

חינוך עברי

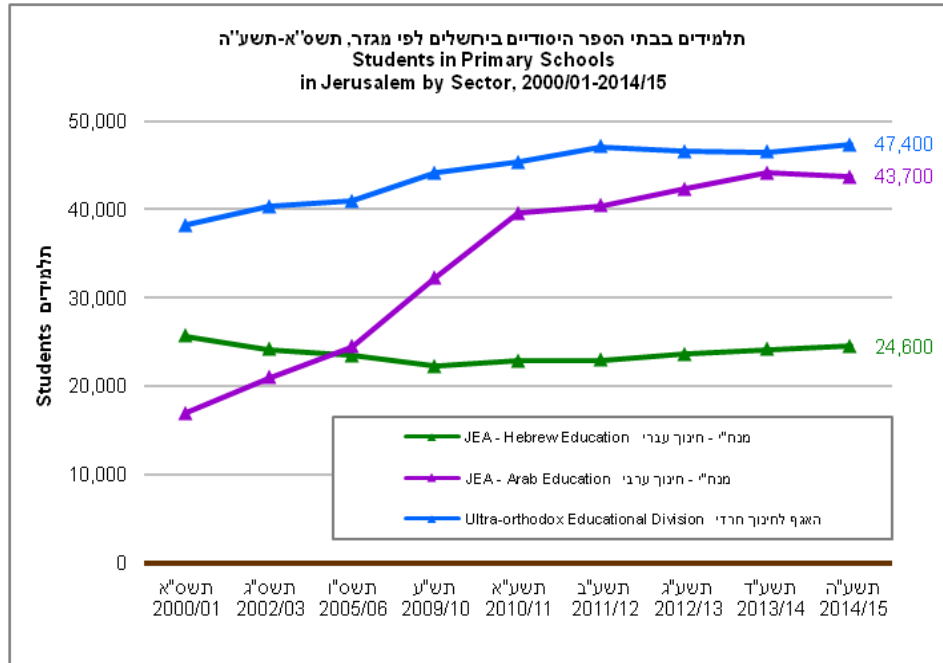
בחינוך העברי בירושלים למדו בשנת תשע"ה 164,000 תלמידים, 63,300 תלמידים (39%) לומדים בחינוך העברי הממלכתי והממלכתי-דתי במנהלה לחינוך ירושלים ו-100,700 תלמידים באגף לחינוך חרדי (מנח"ח) (61%).

כיתות א'-ו'

- במשך מספר שנים חלה ירידה הדרגתית באחוז התלמידים בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי מכלל התלמידים בחינוך העברי – כך למשל בשנת הלימודים תשנ"ח 1997/98, אחוז תלמידי כיתות א'-ו' בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי, מתוך כלל התלמידים בחינוך העברי, היה 49% ובחינוך החרדי היה 51%, והוא ירד בהדרגה ל-39% בתשס"ט (2008/9). אך מאז תשס"ט נותר אחוז התלמידים בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי יציב ועומד על 39% ובחינוך החרדי – 61%.
- בחינוך הממלכתי דתי כבר למעלה מעשור ממשיך לעלות מספר התלמידים. בתשע"ה מספר התלמידים בכיתות א'-ו' בבתי הספר שבפיקוח ממלכתי דתי (12,200) היה גבוה מזה שבממלכתי (11,400). משנת תשע"ב חלה עלייה קלה במספר התלמידים בחינוך הממלכתי, זאת לאחר עשור וחצי של ירידה מתמדת.

תלמידים בכיתות א'-ו' בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי, תשנ"ח-תשע"ה

חינוך ממלכתי-דתי	חינוך ממלכתי	
10,700	16,100	תשנ"ח (1997/98)
9,800	13,900	תשס"ב (2001/02)
10,900	11,000	תשע"א (2010/11)
11,000	11,100	תשע"ב (2011/12)
11,500	11,300	תשע"ג (2012/13)
11,900	11,300	תשע"ד (2013/14)
12,200	11,400	תשע"ה (2014/15)

הישגים בלימודים

בשנת תשע"ד למדו בבתי הספר בירושלים בכיתות י"ב בחינוך העברי 6,746 תלמידים (במגזר החרדי הנתונים מתייחסים רק למוסדות חרדיים שמגישים לבגרות של משרד החינוך).

שיעור הניגשים לבגרות מקרב תלמידי י"ב:

- ממלכתי 96%
- ממלכתי דתי 96%
- חרדי 43% (מקרב תלמידי י"ב בבתי ספר שמגישים לבגרות)

שיעור הזכאות לבגרות מקרב הלומדים בכיתות י"ב:

- בחינוך הממלכתי-דתי בירושלים - 75%. לעומת 74% בתשע"ג.
- בחינוך הממלכתי בירושלים - 72%. לעומת 68% בתשע"ג.
- במערכת החינוך הממלכתי והממלכתי דתי, ישנה עלייה מתמדת בשיעורי הזכאות לבגרות בעשור האחרון.
- במגזר החרדי בירושלים - 10%. שיעור זכאות נמוך מזה שבישראל (16%).

חינוך ערבי

- בחינוך הערבי (לא כולל חינוך פרטי) לומדים בשנת הלימודים תשע"ה 89,600 תלמידים.
- בעשור האחרון (תשס"ה-תשע"ה) הוכפל מספר התלמידים בחינוך הערבי העירוני והמוכר שאינו רשמי והוא עלה מ-42,100 ל-89,600.
- מספר התלמידים במערכת החינוך הערבית גדל בעשור האחרון פי 2. העלייה הניכרת במספר התלמידים מוסברת הן מגידול במספר התלמידים בבתי הספר הציבוריים הרשמיים והן מגידול במספר בתי הספר שהיו פרטיים וקיבלו הכרה ממשרד החינוך והפכו לבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים.

הישגים בבגרות

- במגזר הערבי בבתי הספר העירוניים (לא כולל בתי ספר במערכת החינוך המוכרת שאינה רשמית והלא-מוכרת) בשנת הלימודים תשע"ה, ניגשו לבחינות התווג'יהי (בחינות הבגרות הפלסטיניות הנהוגות במזרח ירושלים) 92% מתלמידי י"ב, 54% מתלמידי י"ב היו זכאים לתעודה (תווג'יהי).

מקור הנתונים: עיבודים לשנתון החינוך של עיריית ירושלים ולנתוני משרד החינוך

נתוני כלכלה (עסקים ותעסוקה)

תעסוקה 2014

כמו בתחומי החיים האחרים בירושלים, עולם התעסוקה מושפע מקבוצות האוכלוסייה בירושלים: האוכלוסייה הכללית, החרדית והערבית. ניתן לראות שבהשוואה ביניהן, באוכלוסייה הכללית המצב הכלכלי החברתי הגבוה ביותר, לאחר מכן החברה החרדית שמצבה הכלכלי חברתי נמוך, וזה של האוכלוסייה הערבית נמוך עוד יותר. שיעור ההשתתפות בכוח העבודה בירושלים נמוך מבישראל בעיקר בשל שיעור ההשתתפות הנמוך של הנשים הערביות ושל הגברים החרדים.

הקשר בין השכלה לתעסוקה מוכר מהארץ ומהעולם – שיעור התעסוקה עולה עם עלייה ברמת ההשכלה. בירושלים ישנו שוני בין קבוצת האוכלוסייה: בקרב האוכלוסייה היהודית ככל שהשכלה עולה, שיעור ההשתתפות בכוח העבודה גבוה יותר והנתון הזה משותף לגברים ונשים יחדיו. בקרב הערבים יש שוני מגדרי בולט, בעוד בקרב הגברים הערבים שיעור ההשתתפות בכוח העבודה הוא גבוה מאוד ואינו משתנה עם העלייה בהשכלה, הרי שבקרב נשים ערביות שיעור התעסוקה של נשים חסרות השכלה אקדמית הוא נמוך במיוחד והוא עולה בצורה דרמטית עם רכישת השכלה אקדמית.

ייתכן ואחד הגורמים המסבירים את היעדר הקשר בין השכלה לתעסוקה בקרב גברים ערבים - נתון מוזר ואנומלי לא רק ביחס לנשים ערביות אלא גם בהשוואה למגזר היהודי - הוא שיעור גבוה של מועסקים במשלחי יד לא מקצועיים ולא יוקרתיים שאינם מצריכים השכלה אקדמית.

ממצא מעניין על נתוני השכר קשור בממוצע השכר השעתי-בירושלים נשים מרוויחות לשעת עבודה יותר מהגברים. כשמוסיפים לכך את נתוני השכר החודשי מסתבר בכלל כי יחסי המגדר בירושלים הינם שוויוניים יותר מאלו של ישראל כולה ושל הערים האחרות יחדיו. אולם, השוויון אינו נובע משכר גבוה לנשים אלא משכר נמוך של גברים.

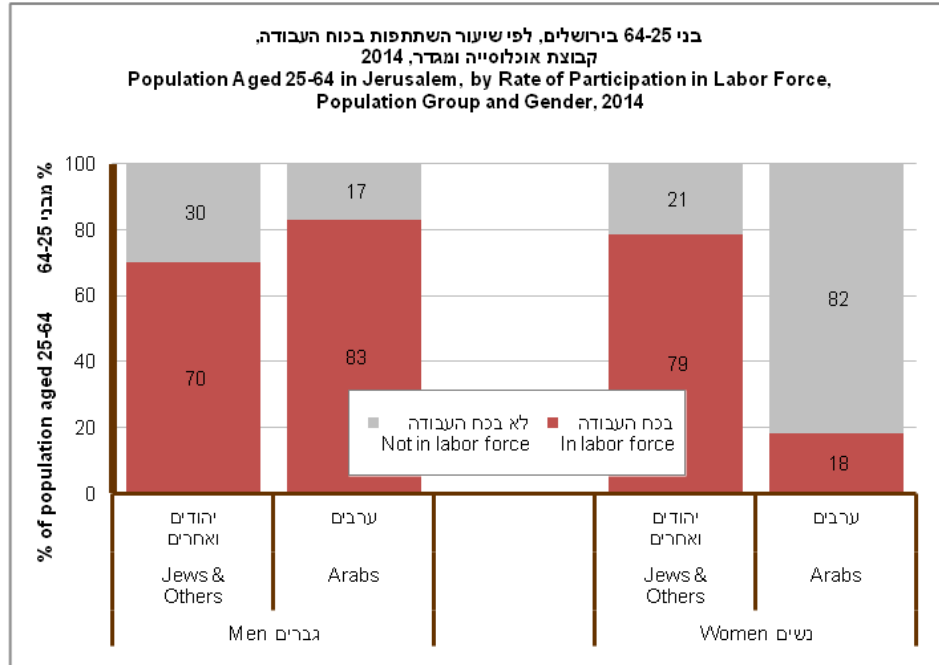
חיזוקה של ירושלים בהיבט של תעסוקה, מצריך השקעה בהשכלה מכוונת תעסוקה לגברים חרדים ולנשים ערביות. המלצה זו נכונה לירושלים אך נכונה גם לישראל כולה.

בשנת 2012 נערכו שינויים מהותיים בשיטת איסוף הנתונים ובהגדרת כוח העבודה, על כן אין אפשרות להשוות בין נתוני התעסוקה 2012-2014 לנתונים משנים קודמות.

- בשנת 2014 עמד שיעור ההשתתפות בכוח העבודה (עובדים ומי שאינם עובדים אך מחפשים עבודה מכלל בני 15+) בירושלים על 53%, בהשוואה ל-66% בישראל. שיעור ההשתתפות הנמוך יחסית בירושלים נובע בעיקר משיעור השתתפות נמוך בקרב הגברים החרדים ובקרב הנשים הערביות, וכן בשל שיעור גבוה יחסית של בני 15-20 בירושלים שלומדים בבתי הספר, בישיבות או משרתים בצבא, ולכן אינם עובדים וכן לא מחפשים עבודה.

- שיעור ההשתתפות בכוח העבודה משתנה מאוד בהתאם לגיל האוכלוסייה. בשנת 2014 שיעור ההשתתפות בכוח העבודה בירושלים בקרב האוכלוסייה בגילאי העבודה העיקריים (בני 25-64) עמד על 66% והוא היה גבוה באופן משמעותי בהשוואה לשיעור ההשתתפות בכוח העבודה של כלל האוכלוסייה בגילאי 15 ומעלה (53%). עם זאת, שיעור ההשתתפות בכוח העבודה בקבוצות הגיל העיקריות (66%) היה נמוך באופן משמעותי מזה שבישראל (80%), בתל אביב (90%) ובחיפה (84%).

- שיעור ההשתתפות בכח העבודה בקרב האוכלוסייה היהודית בירושלים בגילאי העבודה העיקריים (64-) (25) (74%)
- שיעור ההשתתפות בכח העבודה בקרב האוכלוסייה הערבית בירושלים בגילאי העבודה העיקריים (64-) (25) (50%)

תעסוקה לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר

- שיעור ההשתתפות בכח העבודה בקרב הגברים בירושלים בגילאי העבודה העיקריים (75%) נמוך מזה שבקרב הגברים בישראל (86%).
- שיעור ההשתתפות בכח העבודה בקרב הנשים בירושלים בגילאי העבודה העיקריים (57%) נמוך מזה שבקרב הנשים בישראל (75%).
- שיעור ההשתתפות בכח העבודה של נשים יהודיות בירושלים בגילאי העבודה העיקריים (79%) גבוה מזה של גברים יהודים (70%). בישראל המצב שונה ושיעור השתתפות של הנשים (83%) נמוך במעט מזה של הגברים (87%).
- שיעור ההשתתפות בכח העבודה של נשים ערביות בירושלים בגילאי העבודה העיקריים נמוך מאוד (18%) והוא נמוך מזה של גברים ערבים (83%). גם בישראל שיעור ההשתתפות של הנשים הערביות (36%) נמוך מזה של הגברים (80%).
- שיעור ההשתתפות בכח העבודה של הגברים הערבים בירושלים גבוה מזה של הגברים היהודים בירושלים (83% לעומת 70%). בישראל המצב הפוך - שיעור ההשתתפות של הגברים הערבים נמוך משיעור ההשתתפות של הגברים היהודים (80% ו-87% בהתאמה).

שיעור ההשתתפות בכח העבודה בקרב האוכלוסייה בגילאי העבודה העיקריים (25-64) בישראל ובירושלים, לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר, 2014

ירושלים			ישראל			
ערבים	יהודים	סך הכל	ערבים	יהודים	סך הכל	
50%	75%	66%	58%	85%	80%	סך הכל
83%	70%	75%	80%	87%	86%	גברים
18%	79%	57%	36%	83%	75%	נשים

- מספר המועסקים בירושלים (בני 15 ומעלה) עמד בשנת 2014 על 302,800 והם היוו כ-8.5% מכלל המועסקים בישראל. בתל אביב היה מספר המועסקים גדול מזה שבירושלים- 407,300 (11.5% מכלל המועסקים בישראל) ובחיפה היו 170,800 מועסקים (5% מכלל המועסקים בישראל). לשם השוואה אוכלוסיית ירושלים מהווה 10% מכלל אוכלוסיית ישראל, אוכלוסיית תל אביב מהווה 5% ואוכלוסיית חיפה 3.5%.
- 40% מהמועסקים בעיר עבדו בשירות הציבורי- מינהל מקומי וציבורי, ביטחון, בריאות, חינוך, רווחה וסעד (33% בישראל, 22% בתל אביב), 2% בבנקאות, ביטוח ופיננסים (3.5% בישראל, 10% בתל אביב) ו-6% עבדו בשירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים (7% בישראל, 14% בתל אביב).
- 88% מהמועסקים תושבי ירושלים עבדו בירושלים, בהשוואה ל-70% מהמועסקים תושבי חיפה שעבדו בעירם, ו-62% מהמועסקים תושבי תל אביב שעבדו בעירם.
- מקרב כלל המועסקים בירושלים 75% היו תושבי ירושלים ורק 1% היו תושבי תל אביב. בתל אביב לעומת זאת 37% מהמועסקים הם תושבי תל אביב ורק 1% תושבי ירושלים. בחיפה 55% מהמועסקים היו תושבי חיפה.
- שיעור ההשתתפות בכח העבודה עולה עם העלייה ברמת ההשכלה. יחד עם זאת בירושלים שיעור ההשתתפות בכח העבודה בגילאי העבודה העיקריים הוא הגבוה ביותר בקרב בעלי תואר שני, אחר כך בעלי תואר שלישי, ראשון ובעלי תעודה על תיכונית.

שיעור ההשתתפות בכח העבודה בירושלים לפי תעודה אחרונה (מתוך האוכלוסייה בגילאי העבודה העיקריים - בני 25-64), 2014

תואר	שיעור השתתפות בירושלים
תעודת בגרות	68%
תעודה על תיכונית	79%
תואר אקדמי ראשון	81%
תואר אקדמי שני	93%
תואר אקדמי שלישי	90%

- קיים הבדל משמעותי בשיעורי ההשתתפות בכח העבודה בין בוגרי מוסדות חינוך מסוגים שונים. בירושלים, שיעור ההשתתפות (בגילאי 25-64) הגבוה ביותר נרשם בקרב בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה: אקדמיים (84%), על-תיכוניים שאינם אקדמיים (85%), ובתי מדרש למורים ולגננות (70%). בקרב בעלי השכלה תיכונית נרשם שיעור השתתפות של 62%. שיעור נמוך במיוחד של השתתפות בכח העבודה נרשם בקרב בעלי השכלה יסודית או חטיבת ביניים (48%) ובקרב בוגרי ישיבה (36%).

עסקים 2014 (עסקים המשלמים מע"מ)

- בשנת 2014 פעלו בירושלים כ-37,500 עסקים והם היוו כ-7% מכלל העסקים בישראל. בתל אביב פעלו 69,200 עסקים (13% מכלל העסקים בישראל) ובחיפה פעלו 21,000 (4% מכלל העסקים בישראל).
- בשנת 2014 כמחצית מהעסקים הפעילים בירושלים (53%) העסיקו עובדים שכירים (19,700 עסקים), מהם כ-66% היו עסקים קטנים שהעסיקו 1-4 עובדים שכירים (13,100 עסקים).
- במהלך שנת 2014 נפתחו בירושלים 3,400 עסקים חדשים, ונסגרו 2,800 עסקים. ההפרש בין מספר הפתיחות למספר הסגירות (השינוי נטו) של העסקים בירושלים היה חיובי ועמד על +600 עסקים. באותה שנה השינוי בתל אביב היה +900 עסקים חדשים ובחיפה +300.

פתיחה, סגירה ושינוי נטו של עסקים בירושלים, 2014-2009

שנה	פתיחה	סגירה	שינוי נטו
2009	2,900	2,500	+400
2010	3,200	2,700	+500
2011	3,200	2,600	+600
2012	3,200	2,900	+300
2013	3,300	2,550	+750
2014	3,400	2,800	+600

שינוי נטו של פתיחה וסגירה של עסקים בישראל, בירושלים ובתל אביב, 2014-2009

שנה	ישראל	ירושלים	תל אביב
2009	+9,000	+400	+1,500
2010	+12,500	+500	+1,900
2011	+12,200	+600	+2,100
2012	+10,100	+300	+900
2013	+8,700	+750	+800
2014	+10,450	+600	+900

שרידות עסקים

- 57% מכלל העסקים שנפתחו בשנת 2010 בירושלים המשיכו לפעול עד שנת 2014, שיעור נמוך מתל אביב (62%) ודומה לישראל (58%).
- שיעורי השרידות הגבוהים ביותר בירושלים (עסקים ששרדו לאורך 4 שנים) נרשמו בענף החינוך (73%), בענף השירותים הפיננסיים ושירותי הביטוח (71%) בענף השירותים המקצועיים, המדעיים והטכניים (69%) ובענף המינהל המקומי והציבורי (69%). ענפים אלו נהנו מאחוזי שרידות גבוהים גם בישראל (65%, 72%, 67% ו-71% בהתאמה) ובתל אביב (73%, 70%, 68% ו-76% בהתאמה).

שרידות עסקים שהוקמו בשנת 2010 בישראל, בירושלים, בתל אביב ובחיפה, 2011-2014

שנה	ישראל	ירושלים	תל אביב	חיפה
2011	88%	88%	90%	88%
2012	75%	74%	78%	75%
2013	65%	64%	69%	66%
2014	58%	57%	62%	60%

מקור הנתונים: עיבודים לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

השכלה גבוהה – תשע"ד (2013/2014)

- במוסדות להשכלה גבוהה בירושלים למדו 38,500 סטודנטים, שהיוו 14.6% מכלל הסטודנטים בישראל. 20,600 סטודנטים למדו באוניברסיטה העברית שהיוו כ-54% מכלל הסטודנטים בירושלים, 12,200 למדו בשמונה מכללות אקדמיות (32%) ו-5,700 למדו בחמש מכללות אקדמיות לחינוך (15%).
- התפלגות הסטודנטים לפי תארים מלמדת שמתוך 38,500 סטודנטים שלמדו במוסדות האקדמיים בירושלים 72% למדו לתואר ראשון, 21% למדו לתואר שני, 6% למדו לתואר שלישי ופחות מאחוז למדו לתעודת הוראה.
- בשנת תשע"ד (2013/2014) למדו באוניברסיטה העברית כ-20,600 סטודנטים, 56% מהם למדו לתואר ראשון, 32% לתואר שני, 11% לתואר שלישי ופחות מ-1% לתעודת הוראה.
- התפלגות הסטודנטים באוניברסיטה העברית לפי פקולטות היא כדלהלן: 27% במדעי החברה, 21% במדעי הרוח, 20% במדעי הטבע ובמתמטיקה, 17% ברפואה (כולל מקצועות עזר לרפואה), 9% בחקלאות, 6% במשפטים ו-1% בהנדסה ואדריכלות.

מקור הנתונים: עיבודים לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

דיור ובינוי 2014

בשנת 2014 נמשכה מגמת העלייה בבניה של דירות חדשות, אולם בבחינה לפי שטח הבנייה נראה שהזינוק בהתחלות הבנייה בירושלים התמתן. היקפי גמר בנייה גדולים נרשמו לא רק בשכונות הלווין (החדשות יותר) אלא גם בשכונות הוותיקות בעיר. בירושלים כמו בישראל נבנות מעט יחידות דיור קטנות (1-3 חדרים), אולם ישנו משקל גדול יותר בירושלים לדירות בינוניות (4 חדרים) מבישראל.

- רוכשי הדירות בירושלים מתאפיינים ביותר רוכשי דירות למגורים ולא להשקעה ביחס לתל אביב ולחיפה, דבר המעיד על אפשרויות המגורים במטרופולינים. אחוז גבוה של תושבי החוץ רוכשים דירות בירושלים. מחצית מתושבי החוץ הרוכשים דירות בישראל בוחרים לקנות דירה בירושלים או בתל אביב.
- בשנת 2014 הסתיימה בירושלים בנייתן של 2,447 יחידות דיור. שנה זו ממשיכה את מגמת העלייה במספר היחידות שבנייתן הסתיימה. זאת לאחר מספר שנים בהן נרשמה ירידה במספר יחידות הדיור שבנייתן הסתיימה מדי שנה.
  - בשנת 2014 מספר יחידות הדיור שבנייתן הסתיימה בירושלים מהווה 5.5% מיחידות הדיור שהסתיימה בנייתן בישראל, בעוד אוכלוסיית העיר מהווה 10% מכלל אוכלוסיית ישראל.
  - כ-12% מהדירות שבנייתן הסתיימה היו בשכונת ניות, 9% ברוממה, 6% בשכונת מרכז העיר, 6% בגילה ו-5% בהר חומה.
  - כ-17% מהתחלות הבנייה של דירות היו בשכונת הר חומה, 11% בבקעה ואבו-תור, 13% בנוה יעקב ו-9% ברוממה.
  - כמו בישראל, שיעור הדירות הקטנות הנבנות בירושלים קטן. דירות בנות 1-3 חדרים היוו רק 15% מיחידות הדיור שבנייתן הסתיימה בשנת 2014 (8% בישראל). אך לעומת ישראל, שיעורן של הדירות הבינוניות, בנות 4 חדרים גדול - 61% מגמר הבנייה בשנת 2014 בירושלים, לעומת 37% בישראל. גמר הבנייה של הדירות הגדולות, בנות 5 חדרים ומעלה נמוך בירושלים (24%) ביחס לישראל (55%).
  - ברבעון האחרון של **שנת 2015** (אוקטובר-דצמבר) היה המחיר הממוצע לדירה בת 3.5-4 חדרים בירושלים 1,947,500 ש"ח. מחיר דירה בת 3.5-4 חדרים בירושלים גבוה מהמחיר בישראל (1,397,500 ש"ח) ונמוך מזה של תל אביב (2,865,400 ש"ח).
  - שכר הדירה הממוצע לדירה בת 3.5-4 חדרים בירושלים עמד **בשנת 2015** על 4,650 ש"ח, והוא גבוה בהשוואה לישראל (4,095 ש"ח) ולחיפה (3,097 ש"ח) אך נמוך מזה שבתל אביב (6,539 ש"ח).

גודל דירות (2015)

- שטח הדירה הממוצע בירושלים - 81 מ"ר.
- שכונת יהודיות: שטח הדירה הממוצע הקטן ביותר: קטמון ט' - רח' בר יוחאי - 48 מ"ר, אזור רח' המדרגות בנחלאות - 49 מ"ר, אזור רח' שילה בנחלאות - 51 מ"ר.
  - שטח הדירה הממוצע הגדול ביותר: דרך החורש ברמות (145 מ"ר), אזור רח' אברהם רפול בפסגת זאב (128 מ"ר), מלחה (127 מ"ר), ורמת מוצא ומוצא תחתית (119 מ"ר).
  - שכונות ערביות: שטח הדירה הממוצע הקטן ביותר: הרובע המוסלמי - 45 מ"ר, הרובע הנוצרי - 46 מ"ר, הרובע הארמי - 61 מ"ר ובסילוואן - 62 מ"ר.
  - שטח הדירה הממוצע הגדול ביותר: בית חנינא - 96 מ"ר, כפר עקב - 91 מ"ר וענאתה החדשה - 87 מ"ר.